

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav románských studií

Posudek habilitační práce *O hľadani slobody v prozaickej a básnickej tvorbe Anne Hébertovej*

Habilitant: Mgr. Ján Drengubiak, PhD.

Studijní obor: 2.1.23 Teória literatúry a dejiny konkrétnych národných literatúr

Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove, 2017, 140 s.

Úvodem oponentského posudku bych ráda vyjádřila svou radost nad tím, že slovenský kolega pro svou habilitační práci zvolil téma z quebecké literatury. V České republice se sice pravidelně objevují vynikající diplomové a doktorské práce věnované frankofonní Kanadě, nicméně žádnou habilitační práci jsme zatím bohužel nezaznamenali a předpokládám, že na Slovensku tomu nebude jinak. Dr. Drengubjak se tímto počinem stává jedním z výrazných průkopníků kanadistického bádání na poli frankofonie, kterých ve střední Evropě obecně spíše ubývá. (Píši ze zkušenosti organizátorky francouzské sekce v rámci osmé mezinárodní konference *Central Association for Canadian Studies*, která proběhne v Praze v září tohoto roku.)

Anne Hébertová na jedné straně představuje jednoho z nejstudovanějších a nejcitovanějších klasiků quebecké literatury vůbec, ale na straně druhé – jak autor práce poznamenává – do slovenštiny její dílo nebylo nikdy přeloženo. V češtině je k dispozici pouze jediný román *Kamouraska* opatřený sedmistránkovým doslovem ze sedmdesátých let (*Kamuraska*, překlad Eva Janovcová, Odeon, 1977). Průřezová odborná monografie hodnotící stěžejní díla Hébertové tak slovenské akademické veřejnosti (konečně) zprostředkovává fundovaný výklad poetiky této světově významné autorky.

Ján Drengubiak si ve své habilitační práci klade základní otázku, jak je možné, že dílo Anny Hébertové je sice označováno za velmi kompatní/hutné/sevřené/jednolitě, ale že zároveň vykazuje podivuhodnou schopnost neustále se aktualizovat. Právě toto paradoxní pnutí mezi

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav románských studií

uceleností a otevřeností týchž textů otevírá jeho hypotézu o „konfliktu“ jako základní síle pohánějící dějová schémata, ale i charakteristiky postav či rozložení témat a motivů. Obecným schématem „konfliktu“, přítomným v celém spisovatelčině díle, potom je jakési bažení po svobodě, pokud ne přímo boj za ni.

V úvodu práce habilitant velmi stručně shrnuje dobový literární kontext a místo Anny Hébertové v něm. Na můj vkus je tato kapitola pojata poněkud zběžně (dvě stránky širšího kontextu plus další dvě věnované autorce) a celá řada nezbytných odkazů v ní chybí (*La Relève*, personalismus, katolická moderna, program liberální levice, probouzející se feministické hnutí atd.). S některými velmi obecně nahozenými frázemi typu „vývin québeckej literatúry dvadsiateho storočia je viac-menej priamočiary, plynulý a bez významnejších trhlín“ (s. 13) by se také dalo s úspěchem pochybovat. Takže v případě následného knižního zpracování bych doporučovala úvod podstatně rozšířit a zbavit povšechně „učebnicového“ rázu.

Poté se Ján Drengubiak zaměřuje na kritické zhodnocení stávající sekundární literatury. Dosavadní přístupy (národně orientovaná, postkoloniální, feministická, psychoanalytická kritika či mythokritika) považuje za příliš úzce zaměřené a tudíž zjednodušující a zbytečně „ořezávající“ univerzální košatost hébertovské poetiky. S touto tezí nelze než souhlasit a další kapitoly práce ji jen potvrzují. V přehledu citovaných děl trochu zaráží absence odkazů na dílčí studie Luca Bonenfant, Ariane Gibeaultové a dalších editorů částí *Souborného díla* (např. *Œuvres complètes d'Anne Hébert, IV – Romans (1988-1999)*) Anne Hébertové. Přinejmenším profesor Bonenfant je v dnešní době klíčovým odborníkem na spisovatelčino dílo, ochotně jezdí do střední Evropy a jistě by byl nápomocen s konzultacemi ohledně tématu.

Skvěle metodologicky zvládnutá je následující teoretická část studie i vymezení klíčových témat, na nichž autor dokazuje svoji hypotézu. Vysoko bych vyzdvihla výsledky dílčích studií, které jsou velmi pečlivě prezentovány, včetně grafické (počítačové) úpravy. Ján Drengubiak přesvědčivě dokazuje svou erudici nejen v oblasti tematické kritiky, ale i schopnost pracovat s literárními korpusy, selektovat v nich studované jevy a provádět jejich frekvenční analýzy. Nijak nezastírám, že četba této části práce (cca od strany 27 do strany 60) pro mne byla skutečným akademickým potěšením a myslím, že v takto orientovaném výzkumu,

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav románských studií

spojujícím tematickou kritiku s korpusem, je Ján Drengubiak velmi cenný a svým způsobem jedinečný jako badatel.

Následné kapitoly věnované konkrétním tématům jsou rovněž velmi obohacující, i když už v nich nacházíme jistou míru zjednodušení. V rámci diskuze během habilitačního řízení bych proto ráda položila několik otázek týkajících se právě tohoto problému:

- Jak byl vybírán korpus studovaných děl? (Nemám pochybnosti o výpovědní hodnotě žádného z analyzovaných textů, ale některé další romány mi tu citelně chybějí.)
- Dá se většina témat opravdu vyložit „jen“ jako prostředky boje za svobodu? Pták může být za jistých okolností lyrickým obrazem poezie, ale jinde může naopak odkazovat ke smrti a destrukci; voda je u Hébertové často velmi ambivalentně konotovaná, stejně jako slunce, světlo, barvy atd. Michel Riffaterre ve svých kritických textech vždy varuje před tzv. „illusion métaphorique“, tedy přesvědčením, že pokud v určité části textu nese dané slovo přenesený význam, pak v části jiné nemůže být chápáno doslovně. (Např. v Baudelairových básních je kočka sice někdy symbolem ženy/vášně/lásky/sexu/prostitutky, ale jinde jde skutečně o obyčejnou „kočku“ jakožto čtyřnohého savce.) Riffaterre rovněž popisuje tzv. „illusion générique“, tedy představu, že literární dílo by mělo být stejně koherentní a mít stejně logickou metaforiku jako třeba filozofické pojednání. Jen pro vysvětlení, já habilitanta vůbec nepodezírám, že by obecně podléhal těmto dvěma „iluzím“. Jen bych od něho ráda slyšela nějaký obecnější komentář ohledně možné polysémantičnosti jím studovaných témat. Jistě se u Hébertové setkal i s ptáky/matkami/vodami a dalšími tématy, která se tak úplně nedala vměstnat do jednoznačného výkladu o boji za svobodu.
- Aniž bych se chtěla pouštět do nějaké hluboké psychoanalýzy, dovoluji si jednu drzou poznámku: Zatímco autor studie je evidentně „hodný chlapec“, Anne Hébertovou ani v nejmenším nepovažuji za „hodnou holku“. Je to drsná, krutá, sadistická lesba s geniálním literárním talentem, drásavou smyslností a neskutečně

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav románských studií

barokní metaforikou. Boj za svobodu (včetně té tělesné) samozřejmě představuje její klíčové téma, ale humanistický (až mírně moralizující) tón předložené habilitační práce jako by místy implikoval úplně jiného autora.

- Opravdu je sedmistránkový závěr (který navíc do značné míry opakuje již řečené) adekvátní u takto rozsáhlé studie? Netrvám na francouzském úzu „závěr = třetina práce“, ale přece jen bych očekávala ambicióznější podání výsledků výzkumu.

Výše uvedené dotazy jsou míněny spíše jako příspěvky do diskuze a podněty pro případné další úpravy práce před jejím uveřejněním. K metodologickému uchopení problému ani samotným analýzám nemám výhrad a – jak už jsem uvedla – bylo mi ctí a potěšením práci oponovat. Myslím, že v Jáně Drengubiakovi roste slovenské (nejen) kanadistice slibný docent i badatel.

Habilitačnú prácu *O hľadani slobody v prozaickej a básnickej tvorbe Anne Hébertovej* habilitanta Mgr. Jána Drengubiaka, PhD., odporúčam prijať na obhajobu a po úspešnej obhajobe odporúčam udeliť akademický titul docent v študijnom odbore 2.1.23 teória literatúry a dejiny konkrétnych národných literatúr.

Dátum: 8. 2. 2018

doc. PhDr. Eva Voldřichová Beránková, Ph.D.